

Södertörns högskola | Institutionen för Socialt arbete med
storstadsprofil

Kandidatuppsats 15 hp | Socialt arbete med storstadsprofil |
Höstterminen 2015

”Kvinnorna påstås ha blivit mer våldsamma och mer tjuvaktiga”

- en kvalitativ studie gällande medias
konstruktion av kvinnlig brottslighet

Av: Emelie Hallén & Linda Karlsson
Handledare: Hassan Sharif

Abstract

The purpose of this study was to examine the structures of female crime in the media. The main issues were the constructions made by the media regarding female crime and how these structures can be understood from a gender perspective. Thesis empirical material consists of a selection of ten articles from the newspaper Dagens Nyheter from the period September to November 2015. The study can not be said to give an overall picture of the Swedish media, instead it is the researcher's interpretation outlined, which is one of the interpretations can be made.

Thesis theoretical approach has been from a social gender perspective meaning that gender can be seen as something socially constructed and that the notion of female crime is attributed to a certain meaning. While theories about media and its power to construct female crime is also used as a theoretical basis.

Overall, the paper deals with two different areas; constructions of women as criminal and constructions of women as victims. The results showed that there is a construction of female crime in the media. This design is very fragmented, that means that female crime is produced from a stereotypical image or antisocial image. The results have shown that the construction is done by the woman's crime in the media that is the basis of the media who has the power to choose what to publish and how it is described with words and phrases.

Title: "Kvinnorna påstås ha blivit mer våldsamma och mer tjuvaktiga" – en kvalitativ studie av medias konstruktion av kvinnlig brottslighet.

Authors: Emelie Hallén och Linda Karlsson

Keywords: Women's crime, media, gender, femininity, social constructivism, crime development, Dagens Nyheter.

Sammanfattning

Syftet med uppsatsen har varit att undersöka konstruktioner av kvinnlig brottslighet i media. De huvudsakliga frågeställningarna var vilka konstruktioner som görs av media gällande kvinnlig brottslighet samt hur dessa konstruktioner kan förstås ur ett genusperspektiv. Uppsatsens empiriska material består av ett urval av tio artiklar från Dagens Nyheter från perioden september till och med november 2015. Studien kan inte sägas ge en helhetsbild av svensk media, istället är det forskarens tolkning som redogörs för, vilket är en av de tolkningar som kan göras.

Uppsatsens teoretiska utgångspunkt har varit ett socialkonstruktivistiskt genusperspektiv som innebär att genus kan ses som något socialt konstruerat och att begreppet kvinnlig brottslighet tillskrivs en viss innebörd. Även teorier kring media och dess makt att konstruera kvinnlig brottslighet används också som teoretisk utgångspunkt.

Sammantaget behandlar uppsatsen två olika områden; konstruktioner av kvinnan som brottsling och konstruktioner av kvinnan som offer. Resultatet visade att det sker en konstruktion av kvinnlig brottslighet i media. Denna konstruktion är väldigt splittrad, med det menas att kvinnlig brottslighet framställs utifrån en stereotypisk bild eller en normbrytande bild. Resultatet har visat att den konstruktion som görs av kvinnans brottslighet i media ligger till grund i att media har makt att kunna välja vad som ska publiceras och hur det beskrivs med ord och formuleringar.

Titel: ”Kvinnorna påstås ha blivit mer våldsamma och mer tjuvaktiga” – en kvalitativ studie av medias konstruktion av kvinnlig brottslighet.

Författare: Emelie Hallén och Linda Karlsson

Nyckelord: Kvinnors brottslighet, media, genus, femininitet, socialkonstruktivism, brottsutveckling, Dagens Nyheter.

Innehållsförteckning

Abstract	2
Sammanfattning	3
Förord	5
Begreppslista	6
Inledning	7
Koppling till socialt arbete.....	8
Disposition	9
Bakgrund	10
Brottsutvecklingens tre faser	10
Kvinnors brottslighet genom åren	10
Kvinnlig brottslighet, konstruktioner och media	12
Problemformulering	14
Syfte/Frågeställning	15
Tidigare forskning	16
Kvinnors ökade aktivitet i brott	16
Möjliga förklaringar till kvinnlig brottslighet	17
Genus och våld	19
Könsroller i media	22
”Den dramatiska ökningen av kvinnobrottslighet”	23
Teori	25
Genus.....	25
Genus och media	26
Genus och kvinnlig brottslighet.....	28
Metod	29
Urval och urvalsprocess	29
Tillvägagångssätt	29
Analys av artiklar	30
Etiska överväganden.....	31
Kritisk metodreflektion.....	32
Tillförlitlighet och trovärdighet.....	32
Resultat	34
Konstruktioner av kvinnlig brottslighet i media	34
Konstruktioner av kvinnor och män som offer.....	40
Sammanfattning.....	41
Analys	42
Diskussion	46
Källförteckning	47
Bilaga 1	51

Förord

Den här uppsatsen är skriven i par av Emelie och Linda. Vi har till viss del ansvarat för olika delar i denna uppsats. Vi har gemensamt författat inledningen, bakgrunden, syfte/frågeställning samt resultat, analys och diskussion. Resterande avsnitt har vi delat upp. Linda har ansvarat för den första delen av metod samt media och kvinnlig brottslighet i avsnittet tidigare forskning. Hon har även i teoriavsnittet ansvarat för genus och media samt media och kvinnlig brottslighet. Emelie har ansvarat för sista delen av metodavsnittet samt de resterande i tidigare forskning. I teoriavsnittet har hon ansvarat för teorin om genus. Vi tar gemensamt ansvar för uppsatsen i helhet.

Vi vill tacka vår handledare Hassan Sharif för det stöd och den handledning vi fått under uppsatsens gång och som hjälpt oss att slutföra denna C-uppsats! Slutligen vill vi tacka varandra för ett gott samarbete och för att vi haft möjligheten att utbyta givande diskussioner kring vårt ämne.

Emelie Hallén och Linda Karlsson

2015-12-30

Begreppslista

Genus - ett begrepp inom samhällsvetenskaplig forskning och teoribildning som används för att förstå och urskilja idéer, föreställningar och handlingar som tillsammans formar människors sociala kön.

Femininitet - vad som anses vara typiskt kvinnligt, till exempel egenskaper.

Maskulinitet - vad som anses vara typiskt manligt, till exempel egenskaper.

Brottslighet - ett begrepp för utförda straffbelagda handlingar.

Inledning

”Om det har begåtts ett mord är det en nyhet. Om det är en kvinna som har mördat är det en ännu större nyhet. Om en man begår ett mord är det hemskt för att någon blivit dödad, med om en kvinna begår ett mord är det hemskt för att hon har mördat” (Kordon & Wetterqvist 2006:189).

Fascinationen av kvinnlig brottslighet ger media en möjlighet att dramatisera och berätta en spännande historia som engagerar och förskräcker. Media har ett högt nyhetsvärde och kan ibland framställa ett oändligt antal nyhetsartiklar. Kvinnlig brottslighet har under de senare åren fått mer utrymme i nyhetsrapportering och reportage, men detta betyder inte att de blivit flera eller att de är mer eller mindre farliga än vad de varit tidigare. Däremot kanske intresset för dem har ökat samtidigt som media har blivit mer generös med att berätta saker som tidigare av etiska skäl inte var möjligt (Kordon & Wetterqvist 2006:189).

Män är oftast något som förknippas med brottslighet, men de senare åren har media givit oss ansikten på ett flertal kvinnliga brottslingar. Synen på kvinnor och män som begår brott beror bland annat på skillnader som finns när det gäller omgivningens och rättsväsendets syn på kvinnor och män. Kordon och Wetterqvist (2006) anser att synen på kvinnliga brottslingar är begränsad och präglad av könsrollstänkandet. Att kvinnan står för bärandet av liv och är den som är modern som står för godhet så är kvinnlighet därför oförenligt med ett brottsligt beteende (Kordon & Wetterqvist 2006:7).

Den beskrivning som görs av kvinnliga brottslingar i media, genererar i konstruktioner av kvinnan som offer, sjuk eller ond. I media ger motsatserna mellan att vara kvinna och kriminell ytterligare bränsle till berättelsen i artikeln. Allting som anses vara kvinnligt är oförenligt med brottslighet och kan användas för att förstärka den konstruerade bilden av den kvinnliga brottslingen. Exempel på hur man konstruerar kvinnan i media är att beskriva henne både som offer och gärningsman. Kvinnorna beskrivs även i första hand som mödrar och deras utseende, känslor och kroppar kommenteras ofta (Kordon & Wetterqvist 2006:190).

Koppling till socialt arbete

Under vår utbildning och tidigare kurser har vi läst och diskuterat om möjliga förklaringar till varför en person begår brottsliga handlingar. Mycket inom det sociala arbetet berör eller kan komma att beröra brottslighet, till exempel inom barn och unga, missbruk etc. Vi har därför valt att fokusera på konstruktioner av kvinnlig brottslighet i media. Som nämnt i inledningen så är det oftast männen som vi förknippar med brottslighet och det finns därmed en risk att kvinnorna blir en underrepresenterad grupp. Därför ansåg vi att det var viktigt att lyfta denna underrepresenterade grupp i vår uppsats genom att analysera fenomenet i dagspress för att se om bilden av kvinnor konstrueras för att öka intresset. Media, generellt sett, är där vi får vår dagliga information och uppdatering om händelser och fenomen, i detta fall brottslighet. Den här uppsatsen är viktig för det sociala arbetet då vi lyfter en underrepresenterad grupp och ser på hur den gruppen konstrueras i dagspress, som alla, på något sätt har tillgång till.

Disposition

I denna studie är syftet att undersöka hur kvinnlig brottslighet konstrueras i media närmare bestämt tidningen Dagens Nyheter. Detta kommer att ske ur ett genusperspektiv. Uppsatsens empiriska material består av noga utvalda artiklar från tidningen Dagens Nyheter som sträcker sig under tidsperioden september till och med november 2015.

Efter det inledande kapitlet kommer ett avsnitt med bakgrund. Bakgrundsavsnittet är indelat i tre underrubriker för att vägleda läsaren till hur dessa möjliga konstruktioner gjorts. Bakgrundsavsnittet bygger på rapporter från Brottsförebyggande rådet (BRÅ) då det ger läsaren en bredare inblick i ämnet som denna uppsats berör (konstruktioner av kvinnlig brottslighet). Det sker en övergripande genomgång av brottsutvecklingen i Sverige under åren 1995-2011 något som senare avgränsas till hur den kvinnliga brottsligheten sett ut under samma tidsperiod, 1995-2011. Därefter följer ett underavsnitt av bakgrund till hur kvinnor har konstruerats i media.

Under tidigare forskning redogörs olika studier som är relevanta för ämnet och denna uppsats. Avsnittet berör flera studier som både behandlar svensk och internationell forskning kring kvinnlig brottslighet samt hur den kvinnliga brottsligheten konstrueras i media.

Teoriavsnittet består av en presentation av de teoretiska perspektiven som använts i denna uppsats. Då uppsatsen huvudsyfte är att se på hur kvinnlig brottslighet konstrueras i media, ur ett genus perspektiv, kommer teoriavsnittet ha ett genomgående fokus på genus, i dess olika former.

I metodavsnittet kommer tillvägagångssätt och genomförande av uppsatsen att beskrivas stegvis. Tillvägagångssätt, etiska hänsynstaganden samt trovärdighet och tillförlitlighet kommer att redovisas.

Avslutningsvis kommer avsnitt med resultat, analys och diskussion. Studiens resultat kommer att presenteras och analyseras med hjälp av den tidigare forskning och de teorier som använts. Det kommer även föras en slutlig diskussion.

Bakgrund

I detta avsnitt redovisas en övergripande bakgrundsbeskrivning kring hur kvinnliga brottslighet sett ut genom åren och hur den typiska kvinnliga förövaren beskrivs.

Brottsutvecklingens tre faser

Kvinnornas brottslighet har enligt statistik från BRÅ alltid stått för en lägre andel i förhållande till männens brottslighet, men statistik från senare åren visar på att ökningstakten hos kvinnlig brottslighet är större än männens ökningstakt.

Brottsutvecklingen, både hos män och kvinnor, kan delas in i tre faser. Den första fasen är mellan åren 1950-1964. Den utmärks av en svag ökning av antalet anmälda brott, men denna ökning var under dessa år kontinuerlig. Den andra fasen varade mellan åren 1965-1990. Här visar utvecklingen en betydligt snabbare ökning av anmälda brott. Denna markanta ökning har en möjlig förklaring i att under mitten av 60-talet införde polisen nya rutiner kring att föra statistik kring anmälda brott. Den tredje fasen är från 90-talet och framåt. Under 90-talet höll ökningen en relativt stabil nivå. Det var inte förrän på början av 2000-talet som volymen över anmälda brott återigen ökade, dock ska det poängteras att ökningen inte var lika stor som den tidigare varit. Intressant att notera är att anmälda brott under åren 2006-2007 ökade med hela 7 procent. År 2007 mättes den högsta nivån av anmälda brott sedan statistiken började föras vilket var en faktisk siffra på 1,3 miljoner brott. Två tredjedelar av denna ökning berodde på skadegörelse- och bedrägeribrott. Andra typer av brott som ökat i antal anmälda är narkotikabrott, trafikbrott samt butiksnatteri (Ekström, i BRÅ 2008:38). Sarnecki (2010) menar dock att brottsligheten generellt sett är betydligt större än vad som framkommer av den officiella statistiken (Sarnecki 2010:33).

Kvinnors brottslighet genom åren

Enligt Brå:s rapporter så har könstillhörighet en betydande roll när det gäller en persons brottsdeltagande. Kvinnorna stod för 20 procent av alla misstänkta brott under året 2007. Det innebar att på varje misstänkt kvinna går det fyra misstänkta män. Den kvinnliga brottsligheten utgör en liten del av den brottslighet som finns, något som kan bidra till konsekvenser i form av att brott som begås av kvinnor inte syns i analyser av den totala brottslighetens struktur och utveckling.

Historiskt sett har kvinnor alltid varit mindre brottsliga än män och de förklaringar som getts till detta bygger på teorier som gjort generella antaganden om könets egenskaper och beteenden. Generellt sett anses kvinnan vara mer omsorgsinkriktad och är mer vårdande av familj och barn. De ses vara mer empatiska och även mindre benägna att ta risker än männen. Tidigare förklarade man dessa skillnader utifrån naturvetenskapen men under senare tid har intresset ökat för att förklara och undersöka kriminalitet ur ett genusperspektiv. Modern forskning har därmed ofta utgått från att könsroller ger olika förutsättningar för män och kvinnor (Hollari, i BRÅ 2008:373)

Det tycks finnas olika förväntningar på män och kvinnor där kvinnorna oftast ses som mindre aggressiva och maktlystna men mer empatiska och ansvars-kännande än män. I och med att kvinnorna förväntas leva upp till dessa förväntningar finns det en möjlighet att kvinnorna blir mindre benägna att begå brott. Det sker även ständiga förändringar i vårt samhälle gällande jämställdhet, både i yrkeslivet och i familjelivet, som kan komma att påverka brottsdeltagandet. Vissa teorier säger att i och med att män och kvinnors roller i samhället börjar likna varandra förväntas även deras brottsmönster att sammanfalla alltmer. Kvinnors större delaktighet i samhällets offentliga sfär kan därför vara en möjlig bidragande faktor till en ökning till kvinnlig brottslighet (Hollari, i BRÅ 2008:374).

BRÅ:s kriminalstatistik visade år 2007 att drygt 22 200 kvinnor och 88 300 män var misstänkta för någon form av brottslig gärning. Det innebär att kvinnorna utgjorde 20 procent av det totala antalet misstänkta. När det gäller brott mot brottsbalken stod kvinnorna för en något högre andel, nämligen 24 procent. Det finns en stor variation gällande vilken typ av brott det är. Den största andelen år 2007 av kvinnlig brottslighet var mened. Efter mened kommer övrig stöld och snatteri, följt av bedrägeri, ärekränkning samt allmänfarlig vårdslöshet. Det brott som är mindre vanligt, både i faktiskt antal och i relation till mäns brottslighet, är att kvinnor misstänks för sexualbrott och rån eventuellt grovt rån (Hollari, i BRÅ 2008:374).

BRÅ:s rapport visar på att antalet misstänkta kvinnor var mycket färre än antalet misstänkta män. Undersökningen visar dock att brottslighetsstrukturen bland män och kvinnor är relativt likvärdig. Statistik som BRÅ har tagit fram visar entydigt att den kvinnliga brottsligheten ökar. Det är intressant att se att år 1975 var endast 11 procent av de misstänkta personerna kvinnor. 20 år senare hade den siffran ökat till 18 procent. När denna rapport utgavs år 2007 utgjorde kvinnorna hela 20 procent av samtliga misstänkta. Rent generellt tenderar skillnaden mellan kvinnor och män att minska i de flesta brottstyper. Denna förändring kan förklaras genom att antalet misstänkta män för vissa brott minskar mer än antal kvinnor som är misstänkta för samma brott. Skillnaden mellan kvinnor och män är fortfarande stor, men sammantaget börjar könen alltmer att närma sig varandra när det gäller brottsdeltagande mätt i antal misstänkta personer i förhållande till hela populationen. BRÅ ger en möjlig förklaring till det förändrade brottsmönstret bland kvinnor och män genom förklaringar i förändrade livsbetingelser, könsroller samt förväntningar som de båda könen växer upp med och lever under (Hollari, i BRÅ 2008:92-93).

Kvinnlig brottslighet, konstruktioner och media

I diskursen om kvinnlig brottslighet går det att urskilja en rad olika typiska karaktärer som representerar den kvinnliga brottslingen i media. De här karaktärerna benämns ofta som den onda, den sjuka, den lössläppta, den morderliga, den farliga och framförallt den offerlika. Hur kvinnlig brottslighet beskrivs i media och den diskurs som finns kring ämnet bidrar till en konstruktion av den kvinnliga brottsligheten som resulterar i de karaktärer som beskrivits ovan. När kvinnorna beskrivs som antingen onda eller sjuka upphör rapporteringen snabbare. Men när kvinnorna beskrivs som offer så bidrar detta till många fler uppslag. Den konstruktion som görs av kvinnlig brottslighet i media är många gånger starkt präglad av könsrollstänkandet (Kordon & Wetterqvist 2006:203).

Kordon och Wetterqvist (2006) menar på att brott som kvinnor begår kan i sig vara intetsägande men i och med att det är en kvinnlig gärningsman väcker det mer intresse, vad brottet än må vara. Författarna menar vidare på att parallellt med medias bild så finns det akademiska studier om kvinnor och brott. I de akademiska studierna beskrivs kvinnorna mer nyanserat än i media. De beskrivs ofta som socialt exkluderade men att de ändå försöker leva upp till normen av hur en kvinna ska vara.

Kvinnorna i de akademiska studierna beskrivs ofta som att de saknar bostad, barnen är omhändertagna, att de är ekonomiskt utsatta och ofta finns missbruk och våld med i bilden. Vidare så beskrivs kvinnorna som att de är ensamma och har haft en besvärlig uppväxt. Kordon och Wetterqvist drar parallellen mellan akademiska studier och media för att visa på den förenklade bild av kvinnlig brottslighet som konstrueras i media. Forskarna i akademiska studier ger en mer genomgripande bild av kvinnliga brottslingar än vad media gör. Det finns därför en stor mängd forskning som aldrig kommer till allmänhetens kännedom. En möjlig förklaring till detta är att denna bild av kvinnliga brottslingar som akademiska studier ger är betydligt svårare att både förmedla och ta till sig, än de förhållandevisa enkla beskrivningar som media ofta ger (Kordon & Wetterqvist 2006:203-204).

Problemformulering

Under utbildningens gång har kriminalitet varit ett ämne som många gånger återkommit under flera kurser, något som medfört ett intresse för ämnet kriminalitet och ett beslut togs snabbt att rikta denna uppsats inom samma spår. En större inblick inom det aktuella problemområdet (kriminalitet) gjordes med hjälp av läsning, som resulterade i att vi fann att männen är en överrepresenterad grupp inom den svenska brottsstatistiken i förhållande till kvinnorna, något som vi fann problematiskt då gruppen kvinnor riskerar att i mindre utsträckning få samma uppmärksamhet samt att deras brottslighet möjligtvis inte ses som lika allvarlig, något som möjligen kan vara en viktig grund i arbetet med att förebygga och hjälpa.

Syfte/Frågeställning

Syftet med uppsatsen är att, ur ett genusperspektiv, undersöka sociala konstruktioner av kvinnlig brottslighet i media. De frågeställningar som används för att besvara uppsatsens syfte är:

Vilka konstruktioner görs av kvinnlig brottslighet i tidningen Dagens Nyheter?

Hur kan dessa konstruktioner förstås ur ett genus perspektiv?

Uppsatsens empiriska material består av ett urval av artiklar ur tidningen Dagens Nyheter från perioden september till och med november 2015. För en mer utförlig diskussion kring urvalsprocessen och undersökningens genomförande, se metodkapitlet.

Tidigare forskning

I det här kapitlet förs en redovisning gällande kvinnlig brottslighet utifrån internationella- och nationella studier. De internationella och nationella studierna är av relevans då de ger en möjlig förklaring till det allmänna synsätt på den kvinnliga brottsligheten som finns i samhället. Första delen av avsnittet kommer därmed att beröra Chernoff och Simons (2000) studie om den kvinnliga brottslighetens utsträckning i olika länder följt av Campbell m.fl. (2001) studie gällande skillnader mellan kön inom kriminalitet. Vidare kommer en redovisning av forskning inom femininiteter och Annika Snares (1991) artikel ”Kvinnors laglydighet och brottslighet”. Avslutningsvis kommer en genomgång av tidigare forskning gällande medias relation till den kvinnliga brottsligheten. Där berörs dels Felipe Estradas avhandling från 1999, Ester Pollacks (2001) studie om medier och brott, Gottschalk och Smiths (2015) studie om konstruktioner av kvinnlig brottslighet i norska dagstidningar och dels Ylva Brunos (2007) avhandling om medias påverkan på samhället.

Kvinnors ökade aktivitet i brott

Chernoff och Simons (2000) studie behandlar den kvinnliga brottslighetens utsträckning i 27 länder under de senaste gångna 35 åren. Resultaten visar att det varit en generell ökning i den totala brottsligheten för alla länder och att ju mer ekonomiskt- och industrialiserade framskriden landet är desto högre är brottsutvecklingen jämfört med mindre utvecklade länder. Studien visar även att alla länder som ingick i studien upplevde en ökning av brott utförda av kvinnor, det fanns en relativt konstant och jämn fördelning över våldsbrotten. Vidare såg Chernoff och Simon (2000) att det fanns ett positivt och signifikant samband mellan kvinnors allmänna involvering i brottslighet och landets ekonomiska utveckling (Chernoff & Simon 2000:5).

Chernoff och Simon (2000) skriver om vilken utveckling som har skett kring kvinnors brottslighet. De menar att i och med att kvinnor är mer fria att involvera sig i heltidsjobb ökar risken att de engagerar sig i den typ av brott där de får ut bästa möjliga möjligheter. Alltså att de till exempel är anställda inom fastighet eller tjänstemäns yrke, de menar då att risken ökar att de involverar sig i brott som har en koppling till dessa yrken. Vidare visar de att denna typ av brott och att en kvinna är

engagerad bör, enligt forskning, öka i takt med att de kvalificerar sig till så kallade hög-status yrken. Chernoff och Simon (2000) förklarar detta som att det fyller en funktion på så sätt att de utvidgar sin medvetenhet samt sina yrkesmöjligheter. Därmed förväntas kvinnligt deltagande i brott att förändras och även öka. Ökningen kommer inte vara enhetlig eller stabil fördelad över brotten. De tar även upp kvinnors deltagande i våldsbrott, speciellt mord och dråp. I denna typ av brott står kvinnorna för en relativt liten del och forskning visar att det inte är förväntade att öka. Anledning till att denna typ av brott inte kommer öka är på grund av att denna sorts handling oftast växer fram genom frustration, underkastelse och beroendet som har präglat den traditionella kvinnorollen. Det finns ett visst mönster som dominerar i historiska fall när kvinnor har begått mord och det mönstret visar att när kvinnorna inte längre kan hålla sin frustration och sin ilska uttrycker dem sig genom att begå sådana handlingar. Sammanfattningsvis skulle man kunna säga att Chernoff och Simon menar att kvinnors engagemang i brottslighet är som en slags kvinnofrigörelse. (Chernoff & Simon 2000:5-6)

Möjliga förklaringar till kvinnlig brottslighet

I en artikel skriven av Campbell m.fl. (2001) beskriver dem möjliga förklaringar gällande skillnader mellan kön inom kriminalitet. Huvudfokus i deras artikel berör hur det kommer sig att kvinnor tenderar att begå färre brott jämfört med män, samt vilka faktorer som kan förklara könsskillnader inom kriminalitet. Resultatet visar att resursbrist är det som driver kvinnor till att begå egendom- samt våldsbrott (Campbell m.fl.2001:481).

Författarna (2001) försöker förklara uppkomsten av skillnader mellan kön inom kriminalitet genom evolutionspsykologin som spelar en stor roll i uppkomsten av ett visst beteende. Författarnas förklaring på evolutionspsykologin är att den utgår från att det mänskliga beteendet till största del är ett resultat av en genetisk anpassning. De menar att när vi försöker förklara ett mänskligt beteende så spårar vi tillbaka dessa till den tid då vi utvecklade dem. Man skulle kunna hävda att evolutions psykologi är som en förprogrammering i våra gener som gör att vi enklare blir rädda för just sådant som utgjort hot för oss tidigare under den mänskliga utvecklingen. Det finns en klar distinktion mellan vad vi som människor håller som moraliskt önskvärt och vad det naturliga urvalet har behållit som en anpassning (Campbell m.fl 2001:482). Skillnader

i kön förväntades endast om formen eller grad av "press" skilde könen åt. Sådana typer av skillnader är mest sannolikt ett resultat av sexuellt urval. Den evolutionära psykologin argumenterar inte för att den reproductiva framgången var eller är ett medvetet mål i sinnet på varken släkt- eller samtida människor. Till exempel, reproduktion är frivilligt bortvalt i många länder medan sexuell aktivitet inte är det. Det här indikerar på att det fanns en motivation för intresset av sex som säker reproduktion snarare än medveten önskan om att bära ett barn. På samma sätt förklarar författarna vidare kvinnans ovilja att engagera sig i riskfyllda aktiviteter är en ärftlig anpassning förmedlad av rädsla snarare än en medveten strategi för att öka reproduktionen (Campbell m.fl 2001:483)

Kvinnlig brottslighet har en stark koppling till resursbrist. Studier har visat på att förhållandet mellan social klass och brott är likvärdig för både män och för kvinnor. Forskning har vidare visat att den typiska kvinnliga förbrytaren är fattig, lågutbildad, tillhör en minoritet och är beroende av sina begränsade resurser för sitt eget stöd och även för sitt barn. Gällande kvinnliga brott, precis som hos männen, är ett svar på detta en resursbrist. Vi bör därför förvänta oss att se ett högt samband mellan manlig och kvinnlig brottslighet. Författarna menar på att denna resursbrist leder till att kvinnorna ibland tar genvägar gällande resurser, exempelvis att skaffa mat för dagen, vilket leder till att de begår brott för att de inte har möjlighet att både arbeta och försörja barnet (Campbell m.fl 2001:483-484). Författarna argumenterar för att egendomsbrott är en kvinnas direkta försök att säkra sina egna resurser, medan våld mellan kvinnor ofta är ett resultat kring konkurrens om resursrika män (Campbell m.fl 2001:485).

Slutligen menar Campbell m.fl att det under de senaste åren har visat en markant ökning gällande kvinnors inblandning i småaktiga egendom- och narkotika relaterade brott i förhållande till ökningen man kan se bland män. I och med att forskning visar på att manliga och kvinnliga brott tenderar att stiga och falla tillsammans, är man särskilt bekymrad över den variation som syns när man tittar på alla brottslingar som är kvinnor än i skillnader i andel kvinnliga brottslingar (Campbell m.fl 2001:486). Anmärkningsvärt är att trots att fler kvinnor än män lever under fattigdomsgränsen så begår männen fler brott (Campbell m.fl 2001:489).

Genus och våld

Tove Pettersson (2003) har utfört en studie gällande våld och iscensättning av femininiteten. Syftet med hennes studie är att undersöka hypotesen om våld är en form av iscensättning av femininitet. Pettersson har använt sig av material som utgörs av samtliga våldsbrott som polisanmälts inom Stockholms stads polisdistrikt under år 1995. Kravet för anmälningarna var att det fanns en skäligen misstänkt under 21 år och att minst en av de misstänkta är flicka. Detta utgjorde 125 anmälningar och hon har tagit hänsyn till samtliga (Pettersson 2003:139). Vidare visade resultatet att även kvinnors beteenden kan tolkas som maskulina men att dessa kvinnor använder detta för att överordna sig andra kvinnor och inte män (Pettersson 2003:149)

Forskning som har gjorts kring genus och våld visar att det allt som oftast är maskuliniteter och våld som står i fokus. Våld har förknippats med manlig dominans och har blivit ett sätt att konstruera maskulinitet. Forskare menar på att våld eller framför allt, viljan och önskan att bruka våld, är den mest påtagliga markeringen av manlighet. Det handlar framför allt om att bevisa vad man inte är. Till exempel är man inte feg, inte svag och inte feminin. För att bevisa att man inte är något av dessa nämnda begrepp ska man, om det så behövs, stå upp för sig och bruka våld. Allt för att människor runt om dig inte ska få fel intryck. Detta här ovan visar att våld är starkt associerat till mannen och maskulinitet. Vad händer då när kvinnor brukar våld? Hur ska vi förklara och tolka detta? Olika forskare menar att kvinnors våld bör betraktas som att de eftersträvar maskulinitet eller att det skapas en iscensättning av femininitet (Pettersson 2003:139). Flera forskare menar att konstruktionen av genus sker genom makten mellan könen. Vad som då ska definieras som maskulint respektive feminint sker genom att skilja dem åt, det vill säga en viktig del i att vara feminin är att inte vara maskulin (Pettersson 2003:141).

Tidigare talade vi om iscensättning av femininitet och det krävs en förklaring till detta fenomen. Kortfattat kan fenomenet förklaras genom att titta på anmälningar som gjorts gällande våldsutövning där flickor eller kvinnor är misstänkta. I anmälningar där det förekommer flickor som misstänkta för utövande av brott är det nästan enbart flickor som anmälan berör, både som utövare och som offer. Det är sällan så att pojkar ens närvarar vid dessa typer av brott, om det gäller grupper. Om det mot all förmodan

skulle finnas både pojkar och flickor med vid våldsbrottet eller närvarande vid händelsen, är det huvudsakligen flickorna som är aktiva. Detta säger emot den stereotypa bilden av flickor. Iscensättning av femininiteten kan alltså förklaras som att flickorna strävar efter att överordna sig andra flickor (Petterson 2003:144-145).

Massmedial rapportering av kvinnlig brottslighet

Då denna studie grundar sig i hur media beskriver fenomenet kvinnlig brottslighet krävs att vi tar upp vad tidigare forskning redan säger om detta ämne. Det här avsnittet kommer ta upp vad olika forskare fått fram ur sina studier om media och kvinnlig brottslighet.

Felipe Estrada (1999) har skrivit avhandling *Ungdomsbrottslighet som samhällsproblem: utveckling, uppmärksamhet och reaktion*. Begreppet *moralisk panik* har Estrada hämtat från Stanley Cohens *Folk devils & Moral panics* (1972) där begreppet beskrivs som ett fenomen som drabbar ett samhälle till och från. Med hjälp av media uppmärksammas situationer eller fenomen, dessa kan vara något helt nytt eller något som funnits länge men aldrig uppmärksammas. Massmedias roll är avgörande då det är den institution som förmedlar den stereotypiska bilden, vilken reaktionen sedan bygger på. Detta kan förklaras som att massmedia kan ses som en förmedlare som genom sin rapportering kan ge allmänheten en snedvriden och schablonmässig bild av ett visst fenomen, ett exempel på detta är just brottslighet och kriminalitet. Konsekvenserna av moralisk panik beskrivs i Estradas avhandling: "*vid en moralisk panik mobiliseras samhällets "rättänkande" aktörer för att ta avstånd från den beskrivna "folk fienden", därmed synliggörs också samhällets moraliska gränser*". Moralisk panik kan i vissa fall avta men det kan även leda till strukturförändringar, exempelvis ändrad lagstiftning (Estrada 1999:128). Det här kan vi koppla till studiens syfte i och med att media kan välja att beskriva stereotyper gällande exempelvis kvinnlig brottslighet.

Ester Pollacks (2001) bok *En studie i medier och brott* som beskriver hur massmedia påverkar samhället och dess invånare och har varit en viktig grund till en av Pollacks studier om media och brott. Hon har undersökt vilken roll massmedia har gällande uppfattningar och värderingar kring brottslighet. Pollack har i sin studie kommit fram till att media har en viktig och betydande roll när det kommer till skapandet av vår

bild av brottslighet och vad som definieras som brott. Pollack påpekar att massmedia besitter en makt att styra framställningen om ett visst fenomen eller händelse, då det publicerade materialet är en tolkning av en verklig händelse. Att massmedia väljer vad som ska publiceras och hur det publiceras kan ge konsekvenser i form av att individers föreställningar om verkligheten påverkas, något som kan ske genom att media ibland styr individer i en viss riktning eller skapar starka känslor hos dem (Pollack 2001:52-56).

I och med att massmedia besitter en makt att kunna välja vilka händelser och fenomen som ska publiceras och hur de ska beskrivas menar Pollack på att massmedia även har möjlighet att påverka vad som klassificeras som brott, genom att lyfta fram eller välja bort olika typer av brott. Vidare menar Pollack (2001) att massmedia producerar nya kategorier av brottslighet genom att presentera vissa brott som "nya". Denna typ av presentation av nya brott kan leda till en förändrad syn hos människor angående en del brottsbeteende. Pollacks (2001) studier visar att villigheten att anmäla vissa brott har en viss inverkan från massmedia då de sätter gränser för vad som är ett acceptabelt beteende, något som kan leda till att förändringarna hos individerna inte bara sker i föreställningarna av brott, utan även i dess handling (Pollack 2001:52-56).

Även Ylva Brune (2007) har skrivit en avhandling om hur media påverkar allmänheten. Rapporten bygger på kritisk granskning av svenska nyhetsmedier där syftet har varit att se hur så kallade "sårbara" eller "utsatta" grupper beskrivs. Rapporten berör även några fall där mänskliga rättigheter-frågor aktualiserats i media. Brunns rapport har i vår uppsats varit aktuell då hon i ett avsnitt förklarar vilken makt medierna besitter och hur de drar nytta av detta. Brune anser att det är medierna som sitter på makten kring huruvida frågor ska komma på tal eller inte i det offentliga samtalet. Medierna har makten att gestalta människor och grupper av människor på ett sätt som kan skapa identifikation och förtroende eller tvärtom, att det skapas passivitet, avsky. Med detta i åtanke så ser man hur mediernas utbud har en stor betydelse för hur vi förstår och klassificerar olika samhällsfenomen samt hur vi ser på olika grupper som individer och deras behov. Hur vi behandlar och möter människor har att göra med hur vi ser på dem och detta bestäms till stor del av hur de framställs i media (Brune 2007:13).

Könsroller i media

Gottschalk och Smith (2015) har utfört en studie utifrån tre norska tidningar genom en metodik som innefattar dokument sökning. I studien kollade författarna efter möjliga samband mellan genus och ekonomisk brottslighet. Man samlade in 179 artiklar som på något sätt handlade om ekonomisk brottslighet och utifrån detta material fick man fram att endast 8 stycken av artiklar fanns det kvinnor involverade i. Materialet berörde en tidsperiod på år 2009 till och med år 2011 (Gottschalk & Smith 2015:310).

Författarna skriver att ekonomisk brottslighet förknippas oftast med entreprenörskap och inom denna genre får inte kvinnorna lika stor plats som männen. Efter denna förklaring går författarna vidare in på att massmedierna i Norge porträtterar män och kvinnor i traditionella könsroller och att detta kan vara en möjlig förklaring till varför artiklarna var skrivna så som de var. Studien visade att endast 9 procent av artiklarna i de norska nationella tidningarna var relaterade till kvinnligt entreprenörskap. Det bör poängteras att de analyserade Norges största tidningar (Gottschalk & Smith 2015:312)

Gottschalk och Smith (2015) förklarar att de ville titta närmare på vilka möjliga förklaringar som fanns till att det ser ut såhär i just Norge. När de tittade på vilka möjliga förklaringar som kan komma att ligga till grund tog de upp det faktum att majoriteten av de poliser som finns i Norge är män och att det influerar val av påföljd av brott. De fortsätter räkna upp möjliga orsaker som att kvinnor saknar egenskaper att vara en bra tjuv i och med att de är godhjärtade och pålitliga. Det här visar på att kvinnan ofta får en underdånig position när de involverar sig i brott där båda könen finns representerade. Detta visade dock omvänt att det fanns särskilda möjligheter eller omständigheter där en kvinnlig förövare kan få en klar fördel av brottet jämfört med den manliga (Gottschalk & Smith 2015:320-321)

Sammanfattningsvis i deras diskussion förklarar de att när de tittat på skillnaderna av genus i förhållande till den ekonomiska brottsligheten så finns en klar distinktion i att kvinnor blir dömda till lägre påföljd än vad männen blir. Dessutom visar resultatet av studien att representationen av kvinnliga brottslingar blir konsekvent skev genom

medias essentialistiska antaganden om varför kvinnliga brottslingar presenteras som de gör (Gottschalk & Smith 2015:321).

”Den dramatiska ökningen av kvinnobrottslighet”

Annika Snare (1991) tar i sin artikel, *Kvinnors laglydighet och brottslighet*, upp olika förklaringsmodeller till varför kvinnobrottsligheten har ökat. Snare (1991) börjar sin artikel med att förklara att de manliga kriminella alltid varit högst prioriterade och att forskningen som gjorts kring brottslighet haft en överrepresentation på manliga forskare. Även forskning på kvinnors brottslighet har gjorts utav män, det här menar Snare har resulterat i vilseledande resultat. Den forskning som gjorts och finns kring kvinnlig brottslighet är relativt ny. Hon menar att det finns en del forskning på det internationella planet men den nordiska forskningen om kvinnlig brottslighet är fortfarande begränsad (Snare 1991:27).

Precis som BRÅ (2008) rapporten tog upp, så visar Snare att det alltid varit färre kvinnliga brottslingar än manliga. Snare (1991) visar dock att den kvinnliga brottsligheten har stått för en större del än männen en gång i tiden. I perioder under 1800-talets senare del stod kvinnorna för en femtedel av brotten. Då gällde det brott inom området av sedlighet (hor- och äktenskapsbrott) men i och med att detta avkriminaliserades så minskade även den kvinnliga brottsligheten. Snare beskriver den kvinnliga brottslighetens ökning med hjälp av att massmedia presenterar den väldigt dramatiskt. Även fast kriminalstatistik visar att den kvinnliga brottsligheten inte ökat under senare år, rent statistiskt, så verkar det som den ökat i och med den massmediala bilden av kvinnors brottslighet (Snare 1991:28).

I inledningen till detta avsnitt förklarade vi Snares (1991) olika förklaringsmodeller. Dessa två kommer att behandlas i följande del. I den ena förklaringsmodellen diskuteras främst barriärer mot kriminalitet. Denna innebär att könsspecifika mekanismer förklarar varför kvinnor är mindre brottsbenägna. Den andra förklaringsmodellen fokuserar på drivkrafter. Detta kan förklaras som att kriminalitetsbejakande mekanismer tydliggör några eller flera som beträder den kriminella banan (Snare 1991:29).

Slutligen i sin artikel skriver Snare (1991) om hur kvinnoforskningen tar utgångspunkt i kvinnors livsvillkor istället för att använda mannen som en slags standard och norm. Vidare talar hon om hur den så kallade könsrollsdimensionen som innebär att kvinnor är på ett sätt och vice versa, inte är en mask som kvinnor och män kan ta på och ta av efter tycke. Snare (1991) skriver sedan att kvinnorollen är en del förklaring till den kvinnliga brottsligheten. Hon menar att det gör det dystert att iakttä en sådan tendens inom internationell kvinnoforskning, att man blundar för kvinnans speciella villkor (Snare 1991:36).

Teori

I teoriavsnittet kommer vi presentera genusperspektivet som innebär att forskaren använder en teoretisk ansats för att problematisera relationen mellan män och kvinnor samt beskriver hur kön konstrueras, förmedlas och strukturerar vår vardag i olika sammanhang (Lander m.fl 2003:7-8). Vi kommer även gå igenom genus och media samt genus och kvinnlig brottslighet. Med hjälp av de här teorierna kommer vi att analysera det resultat vi fick fram av vårt material ifrån tidningen Dagens nyheter för att senare i analysavsnittet koppla det till teorin och tidigare forskning och försöka göra det applicerbart på andra typer av media.

Genus

Begreppet genus innebär att det inte finns något naturligt i hur män och kvinnor, maskulint och feminint definieras. Det är ett analytiskt begrepp som ska hjälpa oss att belysa och beskriva relationer mellan ”könen”. Konstruktioner av femininiteter och maskuliniteter. I denna studie kommer genus hjälpa oss att belysa konstruktionen av den kvinnliga brottslingen (Lander 2003:27-289). Ordet genus är ett grammatiskt begrepp inom språkvetenskap medan ordet kön har en dikotomisk betydelse inom biologin. Det är alltså viktigt att kunna skilja på orden genus och kön då kön relateras till biologin och genus handlar om förståelsen av språk (Piuva & Karlsson 2012:27). Genus används därmed för att synliggöra skillnader på manligt och kvinnligt (Edlund m.fl. 2007:29). Genusperspektivet kan förklaras med hjälp av socialkonstruktivismen.

Inom socialkonstruktivismen talar man om så kallade mänskliga kategorier.

Mänskliga kategorier, till exempel kategorierna män och kvinnor, infiltreras i olika sociala antaganden och beteenden. Oftast finns en föreställning om att omsorg är en kvinnlig egenskap, i och med att det bara är kvinnor som kan föda barn. Denna typ av föreställning leder till att unga flickor slussas in i en så kallad omsorgsroll, för det är vad som anses vara naturligt. Studier kring detta fenomen visar att mänskliga kategorier skapas av de antaganden och strukturella krav som ett socialt forum har plats för. Det skapas en motsatt effekt då för männen, de slussas in i föreställning av att inte behöva vara lika omsorgsinriktad i och med att kvinnan tar anammar den rollen (Payne 2013:242).

Harding (1986) diskuterar genus som tre dimensioner: den individuella, strukturella och symboliska dimensionen. Den individuella dimensionen är den personliga upplevelsen av genus. Den omgivande kulturen formar den personliga upplevelsen av genus, detta kan ske genom till exempel uppfostran och sociala villkor. Med den strukturella dimensionen menas till exempel arbetsmarknaden med dess könssegregerade strukturer. Den sista dimensionen, den symboliska, uttrycks i språk. Med detta menas att vi ger neutrala begrepp genusvärde genom att lägga in genusbetydelse i den (Piuva & Karlsson 2012:28). Även R.W Connell (2002) delar in genus i olika dimensioner, men istället för tre dimensioner delar Connell in genus i fyra dimensioner: maktrelationer, produktionsrelationer, känslomässiga relationer samt symboliska relationer, som beskriver fyra huvudstrukturer i det moderna samhällets genusrelationer (Connell 2002:78).

R.W Connell (2002) skriver i sin bok *Om genus* om vilka föreställningar som finns kring genus. Han påpekar att diskussioner om genus ofta berör de biologiska skillnaderna och att de direkt avspeglas i en rad andra skillnader. Exempelvis kan det handla om fysisk styrka och snabbhet, där det finns en föreställning om att män anses vara starkare och snabbare. Det kan även handla om mekaniska skillnader eller fritidsintressen. Personlighet är även något som ingår i diskussionen gällande biologiska skillnader, där män ofta anses vara aggressiva och kvinnor omvårdande (Connell 2002:46). Det finns dock forskare som pekar på att våra kroppar även påverkas av sociala processer. Att se sociala genusmönster som endast en följd av egenskaperna hos våra kroppar går alltså inte. Sociala processer och dess faktorer struktureras av genus och enligt forskaren Celia Roberts (2000), som nämns i Connell (2002), finns det ett tydligt samarbete mellan de biologiska och de sociala processerna (Connell 2002:49).

Genus och media

Inom media sker en process där det förekommer utforskande, tolkningar och beskrivningar av det verkliga livet. Det sker ständigt olika processer av uteslutande och inneslutande av olika röster och utsagor om verkligheten och det är med hjälp av dessa processer som utsagor och texter skapas och bidrar till att reproducera hierarkier och mönster i talet om genus och kön (Engström 2008:39). Den så kallade *diskursiva makten* innebär att media besitter en makt att kunna reglera vad som ska sägas och av

vem, vad som ska komma att bli tillgängligt för allmänheten, vilka perspektiv som ska ges plats samt vilka synsätt som anses sannolika och därmed reproduceras. Mediernas diskursiva makt kan ses på flera olika nivåer, både i *vad* som ges utrymme och *hur* det representeras och gestaltas, men mediernas diskursiva makt innebär inte bara vad som ges utrymme och hur fenomen och händelser representeras, det består även av deras inflytande över *hur* vi människor uppfattar och tänker kring olika frågor och ämnesområden, som till exempel genus. Detta kan förklaras med hjälp av *gestaltningsteorin*. Denna teori innebär att medierna använder sig av olika vetenskapliga diskurser, något som bidrar till de olika specifika gestaltningarna av världen eller aspekter av den, och därmed i varierande grad till människors föreställningar och handlingar. Gestaltningar formas genom tidningarnas, journalisternas och redaktionernas val; val av ord, perspektiv, fakta samt källor. Gestaltningar formas även av de tolkningar, moraliska omdömen, problemformuleringar och förslag på lösningar som genom val ges plats och utrymme och görs åtkomlig för läsaren (Engström 2008:40-43).

Medierna är de som formar vår bild av en händelse eller ett fenomen genom att välja hur de ska beskriva eller presentera nyheten. De sitter på makten att kunna producera föreställningar kring vad som är eller bör vara "kvinnligt" respektive "manligt" (Edlund m.fl 2007:143). (Fagerström & Nilson 2008:25). Författarna tar upp begreppet *genusslentrianen* som medieforskaren Hillevi Ganetz använder. Genusslentrianen innebär att vi allt för ofta omges av stereotypa föreställningar av genus att vi till slut blir blinda för dem. Författarna tar upp ett av Ganetz exempel där hon tittat på en dokumentär om lejon på savannen. De förklarar om man som tittare lyssnar noggrant på berättarrösten så finns det ofta en underliggande berättelse som inte alls handlar om djur. Oftast i sådana här typer av filmer är mannen den starka och kvinnan är den svaga som vårdar barnen. Om man applicerar detta på lejonen så beskrivs hanen som kung på savannen och den som styr över familjen. I verkliga livet stämmer inte detta. Det är egentligen honan som jagar men det blir en alltför komplicerad bild att berätta när vi redan har en föreställning av att kvinnan är den svaga och mannen är den starka, detta är vad som kallas för *genusslentrian* (Fagerström & Nilson 2008:43). Det förekommer ofta att medier väljer att framställa människor enligt en typisk stereotyp och detta gäller såväl kvinnor och män som

gamla och unga och så vidare (Fagerström & Nilson 2008:47). Utifrån detta kan man se att genus konstrueras genom vårt vardagliga liv via medier, språklig uttryck och våra handlingar.

Genus och kvinnlig brottslighet

I genusavsnittet beskrevs begreppet genus med hjälp av mänskliga kategorier, till exempel manligt och kvinnligt. Ett annat sätt att förklara genus och då med fokus på kvinnors brottslighet görs med hjälp av ett socialt synsätt och ett biologiskt. Dessa två kommer redovisas här nedan.

Enligt det sociala synsättet beskrivs den kvinnliga förövaren som "dålig" och är en elak kvinna som är onaturlig och fördärvande. Dessa kvinnor ses som maskulina och ofeminina, alltså inte "riktiga" kvinnor. Om vi ska se till det biologiska synsättet så är en kvinna som förövare presenterad som "galen" och är på något sätt mentalt sjuk. Det biologiska synsättet är ett resultat av en patologisk kvinnosyn som är definierad av män. Till detta hör även att det är vanligt att kvinnan som förövare beskrivs som ett "offer". Med detta menas att kvinnan reagerar utifrån ett inlärt beteende och att man på så vis ger den kvinnliga brottsligheten en offerroll. Genom att göra detta fritar man kvinnan som förövare sitt ansvar för den handling man begått (Kaspersson, i Lander red. 2003:155). Den mest betydande orsaken till att den kvinnliga brottsligheten inte fått lika stor plats som den manliga sägs vara att den kvinnliga brottsligheten inte ansetts vara tillräckligt intressant i förhållande till mannens brottslighet. Detta syftar man till att kvinnornas brottslighet i synnerhet är mindre allvarlig och har därmed inte definierats som ett problem på samma sätt som männen. I teorier gällande män och kvinnors brottsliga karriärer behandlas kvinnans brottslighet i jämförelse med männens då det är männens brottsmönster som anses vara en norm. Det resulterar i att kvinnornas brottslighet tenderar att försvinna bland männen och blir därmed inte tillgodosedd (Marklund, i Lander red. 2003:267).

Metod

I detta avsnitt kommer en redovisning kring hur vi har gått till väga med denna uppsats för att besvara studiens syfte och frågeställningar. Vi kommer presentera urval och urvalsprocess, tillvägagångssätt, analys av metod samt etiska överväganden. Därefter förs en diskussion kring tillförlitlighet och trovärdighet av uppsatsen.

Urval och urvalsprocess

När det gäller urval och urvalsprocess gjordes tidigt en avgränsning kring vilka tidningar som skulle användas i denna uppsats. Innan sökprocessen påbörjades valde vi att avgränsa oss till de två största dagstidningarna i Sverige, Dagens Nyheter och Svenska dagbladet. Motiveringen till att välja bort stora kvällstidningar så som Aftonbladet och Expressen är att syftet för dessa tidningar (kvällstidningar) ofta är att få ut nyheter snabbt, medan dagstidningar lägger mer tid på artikelns innehåll då artiklarnas huvudsyfte är att ge kunskap snarare än nöje¹.

Antalet sökträffar via sökmotorn artikelsök.se, som användes för att hitta relevant empiri, avgränsades med hjälp av ett urval som innebar att endast de artiklar som var publicerade under perioden september till och med november 2015 skulle användas i uppsatsen. Ett specifikt sökord, *kvinnlig brottslighet*, användes under sökprocessen, för att ytterligare begränsa antalet sökträffar och för att hitta artiklar med relevans för denna studie.

Tillvägagångssätt

Flera olika sökningar har gjorts för att hitta betydelsefull kunskap och material till denna uppsats. Först gjordes en sökning vid Googles² egna sökmotor med hjälp av begreppen ”brottsutveckling Sverige”, ”kvinnor och brott” och ”kvinnors brottslighet”. Den första sökningen resulterade i rapporter från Brottsförebyggande rådet (BRÅ), som senare blev grunden till inledning och bakgrund. De två inledande avsnitten, inledning och bakgrund, kompletterades senare med Kordon och Wetterqvists (2006) bok *Gärningsmannen är en kvinna*. Vid sökning efter tidigare

¹ Weibull, Lennart. 2015. Nationalencyklopedin. *Dagstidning*.
<http://www.ne.se.till.biblextern.sh.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/dagstidning> (Hämtad 2015-12-22)

² Google, 2015, <https://www.google.se>

forskning användes Södertörns egen sökmotor, Söderscholar³, och begreppen ”kvinnlig brottslighet”, ”kvinnlig kriminalitet”, ”women and crime”, ”media och brott” och ”medias påverkan”. Tidigare forskning kompletterades senare med en bok skriven av Ester Pollack (2001) *En studie i medier och brott*. Vid sökning efter relevant empiri till uppsatsen i form av artiklar användes sökmotorn artikelsök.se och sökordet ”kvinnors brottslighet”.

Sökning av artiklar via artikelsök.se⁴ gjordes först på tidningen Dagens Nyheter, där sökordet ”kvinnlig brottslighet” används samt att tidsspannet avgränsades till perioden september till och med november 2015. Samma sökprocess gjordes på tidningen Svenska dagbladet men gav endast sökträffar med artiklar som var publicerade senast år 2012, och föll därmed utanför ramen för vårt urval. Sökprocessen resulterade i 10 artiklar från tidningen Dagens Nyheter under tidsperioden september till och med november 2015 (länk till artiklarna finns i källförteckningen)

Analys av artiklar

Vid analys av artiklar har vi använt oss av en kvalitativ textanalys. Textanalys innebär att man försöker fånga in helheten i texten snarare än att stirra sig blind på detaljer. En av fördelarna med kvalitativ textanalys är att det ger forskaren en möjlighet att läsa mellan raderna på texten för att se budskapet som ligger dolt och detta kan endast uppnås genom intensiv läsning av materialet (Esaiasson (red) 2012:210).

Analysprocessen av artiklarna har delats in i tre olika steg. I det första steget gjordes en grovsortering av materialet (kodning) som senare ordnades mer noggrant med hjälp av tematisering av materialet. De två första stegen blev sedan utgångspunkt för en summering av analysprocessen kring de tio valda artiklarna (Lindgren 2014:3). Här nedan förklaras de tre stegen i analysprocessen som använts i denna undersökning.

³ Södertörns Högskola, 2015, https://www.sh.se/p3/ext/content.nsf/aget?openagent&key=biblioteksportal_1302536402389

⁴ Artikelsök, 2015, <http://artikelsok.se>

Vi började med en grovsortering och kodning av materialet. Med hjälp av en övergripande läsning av de tio valda artiklarna kunde vi identifiera viktiga begrepp och avgränsa materialet till viktiga beståndsdelar. Eventuella frågor, tankar och reflektioner som dök upp under läsningen skrevs ner. En kodning av det som lyftes fram som viktiga begrepp och det som ansågs vara mest väsentligt gjordes (se bilaga).

Nästa steg efter grovsortering och kodning av artiklarna var att börja urskilja likheter och mönster. Att bena ut materialet ytterligare bidrog till en ökad förståelse av det fenomen vi undersökte. Efter att betydelsefulla begrepp och nyckelpassager identifierats i de tio valda artiklarna från tidningen Dagens Nyheter, letade vi efter likheter, skillnader och mönster för att kunna skapa olika teman. Detta steg i analysprocessen resulterade i två teman: konstruktion av kvinnlig brottslighet i media samt konstruktion av kvinnor och män som offer, som senare i resultatavsnittet används som underrubriker.

Efter kodning och tematisering av de tio valda artiklarna kunde en summering av analysen göras. Summeringen i vårt fall blev de citat som vi med hjälp av steg 1 och steg 2 i analysprocessen fått fram, och som senare i resultatdelen kommer att redovisas.

Etiska överväganden

Vid etiska överväganden brukar man tala om fyra olika begrepp - sekretess, tystnadsplikt, anonymitet samt konfidentialitet. Vid en studie som inte innefattar en specifik person ställs kravet på etiska överväganden något annorlunda. Vid en studie som innefattar intervjuer krävs att man lovar personen i fråga att hålla dessa fyra begrepp så det annars kan komma att skada personen. Ofta berör studier känsliga ämnen, men det är även viktigt att hålla dessa begrepp om det inte är ett känsligt ämne (Hermerén, Gustafsson & Petterson 2011:66-67).

Vår studie grundar sig i textanalys med fokus på tidningsartiklar från Dagens Nyheter. Dessa artiklar är därmed inte skrivna av oss och skulle därför kunna ses som en slags "tredje handskälla". Skribenten har fått informationen som senare har publicerat detta och därefter har vi tagit del av artikeln. Skribenten till artikeln har då redan gjort vissa avväganden i och med att det inte framgår något namn på personen i någon av våra

valda artiklar, med undantag för forskare och professorer. De etiska överväganden vi själva kan göra är till största del att inte låta våra egna tolkningar influera analysen eller när vi skriver resultatet (Hermerén, Gustafsson & Pettersson 2011:66-67).

Kritisk metodreflektion

När det gäller val av genomförandet av denna uppsats finns det vissa moment som kan och bör diskuteras.

Under sökprocessens gång användes många olika sökord vid olika söktillfällen, exempelvis användes orden ”svensk brottsutveckling” och ”kvinnor och brott” till det som senare blev inledning och bakgrund. I sökandet efter artiklar användes istället orden ”kvinnlig brottslighet”. Det som kan diskuteras är hur sökprocesserna hade gått till och vad det hade resulterat i om vi istället hade bestämt oss för ett par specifika sökord till samtliga sökprocesser.

Det är även viktigt att diskutera att undersökningen är att betrakta som pilotstudie och att media i denna studie har studerats utifrån totalt 10 artiklar från tidningen Dagens Nyheter och kan således inte sägas ge en helhetsbild av svensk media. Det är istället forskarens tolkningar som det redogörs för, och det bör poängteras att denna tolkning är en av de många tolkningar som kan göras. Detta diskuteras även i ett avsnitt kring trovärdighet och tillförlitlighet. Vi är även medvetna om att en diskursanalys hade varit en möjlig metod men i och med att vi strävade efter att fånga in helheten i artiklarna och hitta de budskap som låg dolt genom intensiv läsning ansåg vi att textanalys var den metod som lämpade sig bäst för denna undersökning.

Tillförlitlighet och trovärdighet

Inom den kvalitativa forskningen talar man om studiens tillförlitlighet samt trovärdighet. Dessa begrepp handlar om hur noggrann och systematisk forskaren har varit under forskningsprocessen. Tillförlitligheten och trovärdigheten appliceras på den kvalitativa forskningen på så sätt att forskaren beskriver hur man samlat in data och bearbetat den på ett systematiskt sätt och att man beskriver forskningens förutsättningar. Det innebär också att forskaren förklarar processen till hur resultatet vuxit fram. Trovärdigheten innebär att forskaren bör se till hur resultatet av studien mäter sig med resultat från tidigare studier av samma fenomen. Forskaren bör

dessutom se över om resultaten skulle bli samma om man upprepade studien under samma förutsättningar eller om studien påverkas av tidsperioden, detta benämns som tillförlitlighet (Fejes & Thornberg 2015:259-261). Att studien bygger på tolkning påverkar trovärdigheten i undersökningen på så sätt att en tolkning inte går att diskutera i förhållande till om man har ”mätt” rätt eller fel på samma sätt som vid till exempel kvantitativ forskning.

Resultat

Resultatet bygger på textanalys av tio artiklar från tidningen Dagens Nyheter under tidsperioden september till och med november 2015. Vi har använt oss av kodschema för att kunna plocka ut det mest väsentliga och intressanta i dessa tio artiklar.

Resultatet bygger på likheter, skillnader och mönster som har kunnat identifieras med hjälp av textanalysen. Detta resulterade i slutändan i två delteman, som i detta avsnitt blir våra rubriker *”konstruktioner av kvinnlig brottslighet i media”* samt *”konstruktion av kvinnor och män som offer”*.

Konstruktioner av kvinnlig brottslighet i media

I detta avsnitt kommer vi att med hjälp av betydelsefulla citat från de valda artiklarna ur tidningen Dagens Nyheter visa på hur kvinnlig brottslighet konstrueras i media. För att lättare förstå citaten kommer vi att börja med en kort sammanfattning av varje artikel för att sedan gå mer specifikt in på vilka mönster, likheter eller skillnader vi sätt gällande konstruktionen av kvinnlig brottslighet i de valda artiklarna från tidningen Dagens Nyheter. Det resultat som redovisas kommer senare i analysavsnittet att granskas på djupet och analyseras i förhållande till teori samt tidigare forskning.

Artikeln *”Kvinna häktad för sexbrott mot barn”*, skriven av Tidningarnas telegrambyrå AB (TT), publicerad 2015-11-28 00:22 i Dagens Nyheter, kan vi läsa om en kvinna från Helsingborg som utsatt ett barn för grovt sexuellt övergrepp. Kvinnan ska dessutom ha spridit en film på detta till andra personer, hon sitter även häktad för tre fall av barnpornografibrott som innefattar innehav, spridning och framställning av barnpornografiskt material. Kvinnan har erkänt brott och ska under nästa år genomgå en rättspsykiatrisk undersökning. Ett citat från artikeln följer här nedan;

“En 25-årig kvinna från Helsingborg har utsatt ett litet barn för ett grovt sexuellt övergrepp (...) Kvinnan sitter nu häktad för grovt sexuellt övergrepp mot barn samt tre fall av barnpornografi..”, (Tidningarnas Telegrambyrå AB, TT, 2015, Dagens Nyheter, 28/11)

Detta citat är intressant då det redogör för vilket typ av brott kvinnan begått. Som tidigare nämnt i bakgrundsavsnittet är de mer vanligt förekommande brotten för kvinnor mened, övrig stöld och snatteri. Just sexualbrott och våldsbrott begås i en mindre omfattning. Det är intressant att se på vilket sätt artikeln lyfter fram vilken typ av brott kvinnan begått och hur detta konstrueras både i rubriken och i övrig text, djupare diskussion kring detta kommer att föras i analysavsnittet. Vi fann även andra artiklar som tar upp ovanliga former av brott för en kvinna.

I artikeln ”*”Skelettkvinnan” skickade julkort till åklagare*”, skriven av Tidningarnas Telegrambyrå AB (TT), publicerad 2015-09-18 13:56 i Dagens Nyheter, kan vi läsa om en kvinna som tidigare har friats från anklagelser för att ha förvarat skelettdelar hemma. Den nya anklagelsen gäller hot mot tjänsteman då hon har skickat ett julkort med en tomte och flera kranier på till åklagaren i målet. Åklagaren i fråga uppfattade kortet som ett dödshot och polisanmälde händelsen. Tingsrätten ansåg att ett julkort med dödsallar som motiv till en åklagare, normalt skulle anses utgöra ett dödshot, det tyckte dock att texten på kortet inte var hotfull eller utåtagerande. Rätten var inte enig i sin dom, men kvinnan var själv nöjd med domen. Rubriken på denna artikel belyser ingen form av kvinnlig brottslighet, men det intressanta är istället att se hur kvinnan benämns som ”skelettkvinnan”, både i rubrik och brödtext, och i och med detta så konstrueras en bild av henne, ett tydligt exempel är: *”den så kallade skelettkvinnan hade skickat ett julkort med en tomte och flera kranier på till åklagaren i målet”* (Tidningarnas Telegrambyrå, TT, 2015, Dagens Nyheter 18/9). Här syns det tydligt hur deras formulering bidrar till en konstruerad bild av kvinnan då de väljer att lägga till orden ”skelett” och ”den så kallade”. Senare i texten syns att den typ av brott som begåtts inte är ”typiskt” för den kvinnliga brottslingen i och med att de skriver ut att åklagaren uppfattade julkortet som ett dödshot och att en av nämndemännen ville fälla kvinnan för ofredande trots att det inte fanns något i texten på julkortet som kunde komma att uppfattas som hotfullt.

Artikeln *”Anställd utreds för människosmuggling”*, skriven av Kihlström, publicerad 2015-10-30 19:18 i Dagens Nyheter, handlar om en kvinna som är anställd vid Migrationsverket och som misstänks för inblandning i människosmuggling i Nederländerna. Kvinnan har tagits ur tjänst med motivering att hon är misstänkt för

ett allvarligt brott. Kvinnan är sedan tidigare anmäld till personalansvarsnämnden i ett annat ärende där regionchefen begärt att hon ska avskedas eftersom förtroendet för henne är förbrukat. I resterande del av artikeln uttalar sig Migrationsverkets presstjänst om anklagelserna mot den anställda kvinnan och beklagar sig över att förtroendet för Migrationsverket skulle kunna riskeras att skadas på grund av detta ärende.

Artikeln *“Kvinna misstänks för mordbrand i Ronneby”*, skriven av Tidningarnas Telegrambyrå AB (TT) publicerad 2015-09-25 20:15 i Dagens Nyheter, skrivs det om en 30 årig kvinna som är misstänkt för grov mordbrand i ett flerfamiljshus i Ronneby. Det är tidigare känt att en 31 årig man är anhållen misstänkt för samma brott, här kan vi se ytterligare två exempel på artiklar som konstruerar en bild av den kvinnliga brottsligheten genom att lyfta fram de grövre och mer ovanliga formerna av brott relaterad till kvinnan.

I den förstnämnda artikeln *“Anställd utreds för människosmuggling”* (Kihlström 2015) kan vi se exempel på hur det konstrueras en bild av den kvinnliga brottsligheten genom att det ett flertal gånger skrivs om det brott som kvinnan begått och att det många gånger beskrivs som allvarligt och grovt. Med hjälp av citaten nedan från artikeln kan vi se exempel på denna framställning. *“(…) redan dagen efter beslutade att ta kvinnan ur tjänst utan lön, med motiveringen att misstankarna gäller allvarlig brottslighet”*. Vi kan även se en liknande framställning i och med regionchefens, Magnus Rodin, uttalande att det brott som kvinnan begått är *“ett så allvarligt brott som människosmuggling”*. Citatet *“det är en 30-årig kvinna som är misstänkt för grov mordbrand”* från artikeln *“Kvinna misstänks för mordbrand i Ronneby”* (Tidningarnas Telegrambyrå AB, 2015) är ytterligare ett exempel på framställningen av det brott som kvinnan begått. Vi kan även i artikeln se att det är både en kvinna och en man som begått samma brott men vi upplever att kvinnans handling ändå ses som mer allvarlig jämfört med mannens i och med att kvinnans gärning beskrivs mer detaljerat och mer informativt medan mannens gärning endast nämns hastigt att det *“sedan tidigare är en 31-årig man anhållen misstänkt för samma brott”*. Vissa ord är fetmarkerade för att visa på vilken typ av brott kvinnorna har begått. Det intressant är

att se att det är allvarliga brott som inte är typiska för den kvinnliga förövaren enligt den bakgrund och tidigare forskning som ligger till grund för denna uppsats.

Artikeln som går under rubriken *“Vänsterextremister nekar till upploppet”*, skriven av Lisinski, publicerad 2015-10-13 22:20 i Dagens Nyheter, berör Sveriges mest ledande militanta vänsterextremister. Denna militanta grupp står inför rätta för våldsamt upplopp, grov misshandel samt våld mot tjänsteman. En kvinna på 38 år bedöms ha en ledande roll inom gruppen antifascistisk aktion, AFA. Säpo uttalar sig ha kontroll över 13 av de åtalade som varit aktiva inom AFA eller revolutionära fronten (RF). Flera av dessa 13 beskrivs som ledande personer inom dessa två grupperingar. Vidare går skribenten in på en 25 årig man som Säpo bedömer har varit aktiv i kartläggningen av politiska motståndare. Vid läsning av artikeln framkommer det att den inte berör vårt huvudsyfte, det vill säga kvinnans brottslighet. Trots att den inte berör vårt huvudsyfte är det intressant att redogöra vad artikeln handlar om då vi kan anta att den ändå på något sätt handlar om kvinnors brottslighet utan att det nödvändigtvis innehåller orden *“kvinnors brottslighet”*, som i denna studie har varit våra sökord vid insamling av empiriskt material. Det vi får fram gällande den kvinnliga brottsligheten följer i citatet här nedan:

“Det är 14 män och en kvinna som står inför rätta. Kvinnan är 38 år och lite äldre än de övriga. Hon bedöms av Säkerhetspolisen ”ha en central roll” inom Antifascistisk Aktion, AFA. Enligt utredningen är det hon som har kallat andra aktivister till träning inför militanta aktioner”.
(Lisinski, 2015, Dagens Nyheter, 13/10)

Detta citat finns inledningsvis i artikeln och det konstrueras tidigt en bild av kvinnan som huvudpersonen i denna brottsliga handling. Det är anmärkningsvärt att se vilka formuleringar som används för att beskriva kvinnan i detta citat. Att använda formuleringar som *“lite äldre än de övriga”* eller *“ha en central roll”* kan komma att bidra till en konstruerad bild av kvinnan, där hon målas upp som äldre och mer erfaren och därav sin centrala (ledar) roll. Trots att kvinnan framställs som att hon har en ledande roll i upploppet, består resterande text av detaljerad information av de 14 resterande männen som står inför rätta.

Med hjälp av de ovanstående artiklarna och de tillhörande citaten kan vi se hur den kvinnliga brottsligheten konstrueras i media, och i detta fall artiklar från tidningen Dagens Nyheter. Detta genom beskrivningar och formuleringar gällande kvinna och hennes brottsliga handling. Det viktiga som framkommer ur de valda citaten är att många berör mer grovre brott, som inte är typiska för kvinnan (se bakgrundsavsnitt). Även ord så som “grov”, “allvarligt”, “skelettkvinnan”, “central roll”, “äldre än de övriga” och så vidare har använts i framställningen av kvinnan i dessa artiklar. Vidare kommer här nedan en redovisning av resterande artiklar som inte berörde något specifikt brott, men som ändå indikerade på kvinnlig brottslighet.

I artikeln “*Männen tar efter kvinnorna och begår färre brott*”, skriven av Lisinski, publicerad 2015-11-08 01:00 i Dagens Nyheter, skrivs det om en ny forskningsrapport som blivit publicerad i British Journal of Criminology (en av de mest ansedda forskningstidsskrifterna inom kriminologi). Rapporten slår hål på myten om att det är kvinnorna som blivit mer kriminella. Felipe Estrada professor vid kriminologiska institutionen uttalar sig i artikeln om männens brottslighet i förhållande till kvinnornas brottsnivå. Det resultat som redovisas i artikeln har forskare fått fram genom att titta på domar för stölder och våldsbrott, under mer än 100 år tillbaka i tiden.

Artikeln, genomgående, redovisar forskningsrapportens resultat. Artikeln tar upp att det är en vanlig uppfattning att kvinnorna börjar ta efter männen gällande brottsnivåerna och att det är jämställdhetens baksida. Vidare uttalar sig Felipe Estrada i artikeln och dementerar uppfattningen om att kvinnorna börjar ta efter männen i och med följande citat: “*Men det kanske är kvinnornas låga brottsnivåer som är det normala, och som männen har tagit efter. Det är vad vi tycker oss se*” säger Felipe Estrada, professor vid kriminologiska institutionen på Stockholms universitet. Vidare i artikeln kan vi läsa att “*när kvinnor döms för stölder handlar det till stor del om snatteri, den minst allvarliga formen av stöld*” (Lisinski 2015). Den konstruktion av kvinnan som brottsling beskrivs i denna artikel på ett annat sätt än de artiklar som tidigare presenterats i detta avsnitt. I de första fem artiklarna fanns ett mönster som visade en konstruktion i och med hur man benämnde kvinnan och med vilka ord som

sattes framför eller efter det specifika brottet. I den sistnämnda artikeln sätts den manliga brottsligheten i förhållande till kvinnans brottslighet och därmed kan kvinnans brottsnivå komma att ses som mindre allvarlig och något som männen anses bör sträva efter.

Även artikeln "*Snabb ökning av antalet kvinnor i världens fängelser*", skriven av Hall, publicerad 2015-09-23 11:47 i Dagens Nyheter, berör inte heller något specifikt brott utan ger en mer generell beskrivning av kvinnors brottslighet. Artikeln baserar sig på en studie gjord på 219 länder och territorier. Det är Jessica Jacobson, chef för det Londonbaserade Institute for Criminal Policy Research, som står bakom studien med hjälp av forskaren Roy Walmsley. I artikeln redovisas att antalet kvinnor i världens fängelser har ökat och i vilken omfattning. De har tagit fram siffror på att 700.000 kvinnor runt om i världen sitter i fängelser. Det här är en ökning på 50 procent sedan millennieskiftet. Studien visar vidare på att uppgången är större hos kvinnor jämfört med männen. Likt artikeln "*Männen tar efter kvinnorna och begår färre brott*" (Lisinski 2015) så berörs inte några specifika brott för dessa kvinnor utan mer om hur den kvinnliga brottsligheten ser ut i förhållande till var lands folkmängd. Utöver detta uttalar sig forskaren Roy Walmsley i artikeln (Hall 2015) om vilka konsekvenser det kan medföra att fängsla kvinnliga brottslingar. Hans uttalande följer i citatet: "*att fängsla kvinnor har stora ekonomiska och sociala följder, och ett överdrivet antal fängelsesdomar bidrar inte till att öka trygghet och säkerhet i samhället*", menar forskaren Roy Walmsley. Vidare beskriver Jessica Jacobson (Hall 2015) denna grupp av kvinnliga brottslingar som: "*Det är en liten men växande minoritet av alla världens fångar. Men det handlar om kvinnor och flickor som är extremt sårbara och utsatta, och de är ofta själva offer för brott och övergrepp*". Även i den här artikeln framkommer en annan typ av konstruktion än de som tidigare presenterats i detta avsnitt. Här konstrueras kvinnans brottslighet som ett växande problem men att det inte beror på kvinnan utan att det beror på yttre omständigheter så som att hon själv ofta blivit utsatt för brott och övergrepp eller att dessa kvinnor är sårbara och utsatta. Den likhet som finns med de sex första artiklarna som redovisades i början är att det även i denna artikel används ord och formuleringar som bidrar till att en konstruerad bild av kvinnans brottslighet, exempel på detta är att de använder

ord som “*extremt sårbara*”, “*utsatta*”, “*offer*”, “*minoritet*” med mera. En djupare diskussion kring detta kommer föras i analysavsnittet.

Konstruktioner av kvinnor och män som offer

I detta avsnitt kommer en redovisning av artiklar som inte berör någon form av kvinnlig brottslighet. Anledningen till att dem här artiklarna används i uppsatsen är för att redovisa innehållet i artiklarna då de är exempel på sökträffar som inte indikerar till den kvinnliga brottsligheten i sig utan snarare innehåller orden “*kvinnor*” eller “*brottslighet, brott*”. Det kan vara intressant att senare i analysen diskutera förekomsten av dessa artiklar ur ett genusperspektiv.

Den första artikeln i detta avsnitt handlar om hur kvinnan faller offer för brottslighet. I artikeln, “*Kvinna våldtogs två gånger på samma kväll*”, skriven av Tidningarnas Telegrambyrå (TT), som är publicerad 2015-11-10 11:09 i Dagens Nyheter, beskrivs att två män står åtalade efter våldtäkter på en kvinna. Våldtäkterna ägde rum i augusti när kvinnan var på väg hem från krogen. Våldtäkterna har nu rubricerats som överfallsvåldtäkter och den ena mannen är åtalad för grov våldtäkt. Vidare skriver skribenten att åklagaren yrkar på att de båda männen ska utvisas ur riket efter avtjänat straff. En av männen står dessutom åtalad för sexuellt ofredande mot en annan kvinna. Att en av våldtäkterna bedöms som grov beror på att ytterligare en gärningsman ska ha deltagit, den mannen har dock inte blivit identifierad. De poängterar dessutom att det anses särskilt grovt i och med att kvinnan strax innan detta blivit utsatt för en våldtäkt. Vidare i åtalet kan man läsa att det uppskattningsvis endast gått cirka tio minuter mellan våldtäkterna och i utredningen presenteras DNA-träffar från de båda åtalade. Det är fortfarande oklart hur de två våldtäkterna hänger samman och om de två män som står åtalade har någon slags relation. Vi kan med hjälp av den här artikeln se skillnad jämfört med de sju artiklarna som presenterades i föregående avsnitt (Konstruktioner av kvinnlig brottslighet i media). Det vi kan se är att i de första sju artiklarna har kvinnan konstruerats som brottsling men i den här artikeln är kvinnan istället offer då hon är den person som blivit utsatt för en brottslig handling.

Även i artikeln “*Våldsbrotten minskar visar ny rapport*” skriven av Lisinski, publicerad 2015-11-04 10:49 i Dagens Nyheter, kan vi läsa om hur kvinnan är offer för ett brott. Dock ger denna artikel en mer generell bild av utsattheten gällande

våldsbrott då den tar upp både män och kvinnor, främst männen då det är där som våldsbrotten minskat som mest. Artikeln baseras på en undersökning från BRÅ som innefattar intervjuer från cirka 12 000 personer där de tillfrågats om de har blivit utsatta för våldsbrott eller bedrägerier. Undersökningen baseras på svar från år 2014. Resultatet av undersökningen visar att allt färre unga män blivit utsatta för någon typ av våldsbrott medan utsattheten bland unga kvinnor är relativt oförändrad. Undersökningen visar dessutom att de unga männen ofta misshandlas på allmän plats medan de unga kvinnorna oftast blir misshandlade av en närstående eller bekant.

Den sista artikeln "*Inget brott bakom död person i bil i Västerås hamn*" skriven av Tidningarnas Telegrambyrå (TT), publicerad 2015-11-25 10:21 i Dagens Nyheter, är ytterligare ett exempel på en artikel som inte berör någon form av kvinnlig brottslighet, men som vi ändå fick sökträff på med hjälp av våra sökord. Denna artikel handlar om att räddningstjänsten i samband med en övning i dykning påträffade en död kropp i en bil i Västerås hamn. Det framgår även att det med största sannolikhet inte handlar om någon typ av brott. Det som är intressant i denna artikel är att den inte berör någon form av kvinnlig brottslighet. Vi får ingen information om gärningspersonen, varken om det är en man eller kvinna som begått brottet.

Sammanfattning

Totalt har vi gjort en redovisning av tio artiklarna från tidningen Dagens Nyheter under tidsperioden september till och med november 2015. Vi har kunnat se att sju av artiklarna handlar om den kvinnliga brottsligheten och hur media konstruerar en bild av kvinnan som brottsling främst med hjälp av ordval och formuleringar. De tre sista artiklarna var intressanta att redogöra för i och med att de inte berörde den kvinnliga brottsligheten men hade med våra sökord på något sätt. Vi poängterar igen valet till att inte räkna dessa artiklar som bortfall i denna studie. I nästa avsnitt kommer en djupare diskussion föras. Samtliga artiklar kommer att analyseras med hjälp av ett genusperspektiv för att försöka förklara uppkomsten av dessa konstruktioner som media gör.

Analys

Vi kommer i detta avsnitt att analysera det resultat vi fann i de tio valda artiklarna från tidningen Dagens Nyheter. Analysen kommer ske ur ett genusperspektiv där syftet är att undersöka konstruktioner av kvinnlig brottslighet i media. För att svara på syftet har vi tagit hjälp av två frågeställningar som handlar om vilka konstruktioner som görs av kvinnlig brottslighet i media samt hur dessa konstruktioner kan förstås ur ett genusperspektiv.

Vi kan i våra artiklar se hur media besitter en makt och möjlighet att själva kunna välja hur ett fenomen, till exempel kvinnlig brottslighet, ska presenteras. Det är med hjälp av ordval och formuleringar om ett visst fenomen som media kan konstruera en bild och det är något som vi kan se i de artiklar vi använt oss av i denna studie. Det vi har sett är att med hjälp av formuleringar och ord konstrueras en bild av kvinnans brottslighet. Exempel på det som vi har hittat är att man förklarar kvinnan och hennes brottslighet med hjälp av ord som *“extremt sårbar”*, *“liten men växande minoritet”*, *“utsatt”*, *“offer”* och formuleringar som att *“kvinnorna får sociala följder av att sitta i fängelser”* eller att *“de ofta själva är offer för brott och övergrepp”*.

De konstruktioner som görs av kvinnlig brottslighet i media är väldigt splittrad. Med detta menar vi att artiklarna antingen ger en stereotypisk bild av kvinnan till exempel av de formuleringar vi nämnt här ovan, eller så konstrueras en bild av kvinnlig brottslighet som mer lik mannens brottslighet. Att konstruera kvinnan som mer lik mannen har i artiklarna gjorts genom att de specifika brotten som lyfts fram är inte typiska brott för den kvinnliga förövaren. Återigen kan vi se hur media väljer vilka nyheter som ska publiceras. Som vi nämnde i bakgrundsavsnittet så är den mer vanligare formen av brott för en kvinnlig förövare till exempel snatteri. Samtliga av våra artiklar berör brott av den grövre graden, som till exempel mordbrand, sexuellt övergrepp och människosmuggling. Att vi har sett att media själva kan välja vad de vill publicera, om vem samt vilken bild som ska konstrueras kan vi styrka med hjälp av vår teori gällande den *diskursiva makten* och *gestaltningsteorin* (Engström 2008).

Vidare kan det här kopplas till hur media har möjlighet att styra över föreställningar gällande vad som är eller bör vara manligt respektive kvinnligt. Att media har denna

möjlighet bidrar till att dem står för produktionen av vår allmänna genusbild. Det innebär att vi dagligen omges av stereotypa föreställningar av genus och att vi till slut blir blinda för dem och därmed inte längre lägger märke till att media har denna typ av makt. Det här kan vi relatera till Fagerström och Nilson (2008) teori om *genusslentrianen*. Vi har alltså kunnat se att media allt ofta väljer att framställa kvinnor enligt en stereotypisk bild, till exempel att de är sårbara, döms till mindre allvarliga påföljder samt att deras brott ofta är mindre grova. Att konstruera kvinnan på det här viset är även något som vi såg i resultatet från tidigare forskning gjord av Gottschalk och Smith (2015). Deras studies resultat visade att en möjlig förklaring till att kvinnorna döms för lägre påföljd var det faktum att det redan fanns en föreställning att kvinnorna inte är kapabla till att begå grova brott i och med att kvinna ska vara godhjärtad (Gottschalk & Smith 2015). Vi har även kunnat se en motsatt bild till detta som är mer extrem på så sätt att man bryter dem här sociala föreställningarna om kvinnan som brottsling och konstruerar på så sätt en ny bild av kvinnans brottslighet där man visar att kvinnan är lika kapabel som mannen att begå grövre brott.

Vi nämnde innan att media lyfter fram de grövre brotten, snarare än de som är "typiska" för den kvinnliga brottslingen, enligt statistik som vi tidigare tagit del av. Även Felipe Estrada uttalar sig i artikeln *Männen tar efter kvinnorna och begår färre brott*" (Lisinski 2015) att kvinnors brottslighet under den senaste tiden fått allt mer uppmärksamhet i media. Vi har vidare spekulerat kring hur det kommer sig att den kvinnliga brottsligheten fått allt större plats i media samt varför våra valda artiklar endast berörde den grövre typen av brott. En möjlig förklaring tror vi kan vara att media väljer att konstruera kvinnlig brottslighet med hjälp av de grövre brotten för att väcka ett intresse, i och med att det redan finns en rad olika föreställningar kring hur en kvinna bör vara (exempelvis mer omsorgsinriktad) och samt hur en man bör vara (exempelvis mer aggressiv) (Connell 2002). Det här kan vi relatera till Annika Snares (1991) studie kring kvinnors laglydighet där hon skriver att när kvinnlig brottslighet blir uppmärksam i media så dras det oftast till sin spets och förklaras som någonting väldigt dramatiskt (Snare 1991). Vår spekulation dementeras dock av Marklunds (2003) teori angående att den kvinnliga brottsligheten inte är tillräckligt

intressant för att bli uppmärksammad, då vi ständigt ser på det i förhållande till mannens brottslighet, detta då mannens brottslighet anses vara norm.

I artiklarna har vi, som tidigare nämnt, funnit ord och formuleringar som varit framträdande i beskrivningen av den kvinnliga brottsligheten. Dessa ord och formuleringar kan kopplas till Hardings (1986) tre dimensioner av genus och specifikt till den symboliska, som beskriver hur saker och ting uttrycks i språk. Vi har sett hur neutrala begrepp ges ett genusvärde, något som vi har visat med hjälp av våra citat i resultatdelen. Ett exempel på den symboliska dimensionen i vår studie är att skribenten i en av de valda artiklarna valt att formulera sig som att kvinnan ofta själv är offer för brott och övergrepp. Ett annat exempel på den symboliska dimensionen är när skribenten valt att uttrycka sig genom att skriva att männen tar efter kvinnorna och begår färre brott. Här ser vi tydligt hur man lagt in ett genusvärde, det vill säga att man valt sina ord till att förklara ett visst fenomen utefter vissa sociala föreställningar som finns i samhället. Dessa sociala föreställningar kan vi i sin tur relatera till den socialkonstruktivistiska genus förklaringen på så sätt att det finns mänskliga kategorier som är fysiskt bestämda. Dessa mänskliga kategorier är infiltrerade av sociala antaganden, exempelvis att kvinnor är mer omsorgsinriktade än män.

Sammanfattningsvis kan vi se att stor del av vårt resultat och analys är i linje med den tidigare forskning som vi använt oss av i denna uppsats. Som Felipe Estrada (1999) skriver i sin avhandling så kan vi se att media har en avgörande roll i att uppmärksamma ett visst fenomen, som till exempel kvinnlig brottslighet som vi fokuserar på i denna studie. Media konstruerar en stereotypisk bild av en situation eller ett fenomen, och utifrån den här bilden skapar allmänheten sin reaktion på, det här är något som Felipe Estrada (1999) kallar för moralisk panik. Även Ester Pollack (2001) anser att media sitter på makten att styra hur ett fenomen ska konstrueras, i och med att det material som ska publiceras, är en tolkning av en verklig händelse. Både Pollack (2001) och Estrada (1999) menar att med hjälp av den makt som media besitter konstrueras stereotyper om individer som dagligen reproduceras i media.

Vidare har vi kunnat se att den kvinnliga brottsligheten konstrueras utifrån en stereotypisk bild om vad som är manligt respektive kvinnligt samt vad som anses vara

normalt eller avvikande gällande brott. I vår studie har vi kunnat se att genus har en betydande roll i konstruktionen av den kvinnliga brottsligheten. Vi har även kunnat urskilja konstruktioner gällande kvinnor och män som offer och då närmare bestämt i våra sista artiklar under rubriken *Konstruktioner av kvinnor och män som offer*.

Utifrån de valda teorier och den tidigare forskning som ligger till grund för denna uppsats har vi kunnat läsa om stereotypiska föreställningar om kvinnor och män i förhållande till brottslighet. Föreställningar om att män ofta är dem som begår brott och kvinnorna är offer är något som Fagerström och Nilson (2008) diskuterar med hjälp av genusslentrarianen. De föreställningar som finns om genus påverkar hur den kvinnliga brottsligheten beskrivs i media, vilket leder till olika konstruktioner om fenomenet. Något som vi med hjälp av samtliga artiklar kunnat se i denna studie. Vi har kunnat se att det finns en stereotypisk konstruktion av kvinnlig brottslighet, både som offer och som förövare. Majoriteten av våra artiklar har ändå visat att konstruktionen av kvinnlig brottslighet i media ofta bryter den stereotypiska bilden om kvinnan främst för att de brott som kvinnan förknippas med i artiklarna inte är typiska för den kvinnliga förövaren.

Diskussion

Syftet med denna undersökning var att se vilka konstruktioner media gör gällande den kvinnliga brottsligheten och hur dessa konstruktioner kan förklaras ur ett genusperspektiv. Vi anser att vi har fått svar på de frågeställningarna vi hade. I analysen förklarade vi hur dessa konstruktioner gör sig sedda och den beskrivning som finns kring kvinnlig brottslighet i media kan ge konsekvenser i form av att den stereotypiskt konstruerade bild som idag finns upprätthålls. Den konstruktion som görs kan även leda till att nya stereotyper och normer tillkommer, i allmänhet gällande brottslighet men i synnerhet den kvinnliga brottsligheten. Vi har fört en diskussion kring vilka konsekvenser som kan komma att medföras i och med denna typ av konstruktion. Vad händer med den kvinnliga brottsligheten om den ständigt sätts i förhållande till männens brottsnivå? Och vad händer med kvinnorna som underrepresenterad grupp? Konstruktionen som media gör gällande den kvinnliga brottsligheten blir konsekvent skev i och med att det omedvetet bildar vår allmänna bild av samtliga kvinnliga brottslingar.

Med hjälp av vår studie har vi kunnat bidra med att ge en bild på hur media kan konstruera fenomen efter det behov som finns i samhället och vi har därmed skapat oss en uppfattning kring de föreställningar som idag finns. I och med att denna studie är relativt liten och därför kanske endast bör ses som en pilotstudie kan man som framtida forskare utöka omfattningen och då undersöka, med hjälp av ett genusperspektiv, vilka konstruktioner som görs av manlig brottslighet i förhållande till den kvinnliga brottsligheten.

Källförteckning

- Brune, Ylva (2007). *Svenska nyhetsmedier och mänskliga rättigheter i Sverige*.
<http://www.regeringen.se/content/1/c6/09/62/79/355d7eaa.pdf> (Acc. 2015-12-05)
- Campbell, Anne ; Muncer, Steven ; Bibel, Daniel (2001). *Women and Crime – An evolutionary approach*. *Aggression and Violent Behavior*, Vol.6(5), pp.481-497.
Science direct via söderscholar.
- Chernoff, Nina ; Simon, Rita (2000). *Women and crime the World over*
Gender Issues, Vol.18(3), pp.5-20. Springer Link via söderscholar.
- Connell, Raewyn (2003). *Om genus*. Göteborg: Daidalos.
- Edlund, Ann-Catrine, Erson, Eva & Milles, Karin (2007). *Språk och kön*. Stockholm:
Norstedts akademiska förlag.
- Ekström, Louise (2008). *Brottsutvecklingen i Sverige fram till år 2007*. Kapitel: Den svenska brottsutvecklingen. (Rapport från Brottsförebyggande rådet 2008:23)
Stockholm
https://www.bra.se/download/18.cba82f7130f475a2f180006972/1371914723796/2008_23_brottsuvecklingen.pdf
- Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena (red.)
(2012). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 4., [rev.]
uppl. Stockholm: Norstedts juridik.
- Estrada, Felipe (1999). *Ungdomsbrottslighet som samhällsproblem: utveckling, uppmärksamhet och reaktion*. Kriminologiska institutionen. Stockholms universitet
http://www.criminology.su.se/polopoly_fs/1.207023.1413445776!/menu/standard/file/Estrada%201999_Avhandling.pdf (Acc. 2015-12-14)

Fagerström, Linda & Nilson, Maria (2008). *Genus, medier och masskultur*. Malmö: Gleerup.

Fejes, Andreas & Thornberg, Robert (red.) (2015). *Handbok i kvalitativ analys*. 2., utök. uppl. Stockholm: Liber.

Gottschalk, P & Smith, R (2015) *Gender and white-collar crime: examining representations of women in media?*, Journal of Gender Studies, 24:3, 310-325, DOI: 10.1080/09589236.2013.841571

Hagstedt, Johanna (2012). *Brottsutvecklingen i Sverige 2008-2011*. Kapitel: *Den svenska brottsutvecklingen*. (Rapport från Brottsförebyggande rådet 20012:13) Stockholm

https://www.bra.se/download/18.22a7170813a0d141d2180007794/1371914741026/2012_13_Brottsutvecklingen_i_Sverige_2008_2011.pdf

Hall, T (2015). *Snabb ökning av antalet kvinnor i världens fängelser*. Dagens Nyheter, 2015-09-23 11:47

<http://www.dn.se/nyheter/varlden/snabb-okning-av-antalet-kvinnor-i-varldens-fangelser/>

Hermerén, G, B, Gustafsson & Pettersson, B (2011) "*Vad är god forskningsed*", rapport 1:2005, God forskningsed, Vetenskapsrådets rapportserie.

Hjerm, Mikael, Lindgren, Simon & Nilsson, Marco (2014). *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*. 2., [utök. och uppdaterade] uppl. Malmö: Gleerup

Hollari, Solveig (2008) *Brottsutvecklingen i Sverige fram till år 2007*. Kapitel: *Kvinnors brottslighet*. (Rapport från Brottsförebyggande rådet 2008:23) Stockholm
<https://www.bra.se/download/18.1ff479c3135e8540b2980008087/1371914737723/18+Kvinnors+brottslighet.pdf>

Kihlström, S (2015). *Anställd utreds för människosmuggling*. Dagens Nyheter, 2015-10-30 19:18

<http://www.dn.se/nyheter/sverige/anstalld-utreds-for-manniskosmuggling/>

Kordon, Suzanne & Wetterqvist, Anna (2006). *Gärningsmannen är en kvinna: en bok om kvinnlig brottslighet*. Stockholm: Bokförlaget DN

Lander, Ingrid, Pettersson, Tove & Tiby, Eva (red.) (2003). *Femininiteter, maskuliniteter och kriminalitet: genusperspektiv inom svensk kriminologi*. Lund: Studentlitteratur.

Lisinski, S (2015). *Männen tar efter kvinnorna och begår färre brott*. Dagens Nyheter, 2015-11-08 01:00

<http://www.dn.se/nyheter/sverige/mannen-tar-efter-kvinnorna-och-begar-farre-brott/>

Lisinski, S (2015). *Våldsbrotten minskar visar ny rapport*. Dagens Nyheter, 2015-11-04 10:49

<http://www.dn.se/nyheter/sverige/valdsbrotten-minskar-visar-ny-rapport/>

Lisinski, S (2015). *Vänsterextremister nekar till upploppet*. Dagens Nyheter, 2015-10-13 22:12

<http://www.dn.se/nyheter/sverige/vansterextremister-nekar-till-upploppet/>

Meeuwisse, Anna & Swärd, Hans (red.) (2013). *Perspektiv på sociala problem*. 2:a omarbetade utgåvan. Stockholm: Natur & kultur.

Patel, Runa & Davidson, Bo (2011). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. 4., [uppdaterade] uppl. Lund: Studentlitteratur.

Payne, Malcolm (2013). *Modern teoribildning i socialt arbete*. 2:a svenska utgåvan, tredje tryckningen. Stockholm: Natur & Kultur.

Pollack, Ester (2001). *En studie i medier och brott*. Diss. Stockholm : Univ., 2001.

Sarnecki, Jerzy (2010). *Brottsligheten och samhället*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Snare, Annika (1991). *Kvinnors laglydighet och brottslighet*. Tidsskrift för genusvetenskap. Gu.se via googlescholar.

TT (2015). *Inget brott bakom död person i bil i Västerås hamn*. Dagens Nyheter, 2015-10-21 10:21.

<http://www.dn.se/nyheter/sverige/inget-brott-bakom-dod-person-i-bil-i-vasteras-hamn/>

TT (2015). *Kvinna häktad för sexbrott mot barn*. Dagens Nyheter, 2015-11-28 00:22

<http://www.dn.se/nyheter/sverige/kvinna-haktad-for-sexbrott-mot-barn/>

TT (2015). *Kvinna våldtogs två gånger samma kväll*. Dagens Nyheter, 2015-11-10 11:09

<http://www.dn.se/nyheter/sverige/kvinna-valdtogs-tva-ganger-samma-kvall/>

TT (2015). *Kvinna misstänks för mordbrand i Ronneby*. Dagens Nyheter, 2015-09-25 20:15

<http://www.dn.se/nyheter/sverige/kvinna-misstanks-for-mordbrand-i-ronneby/>

TT (2015). *“Skelettkvinnan” skickade julkort till åklagare*. Dagens Nyheter, 2015-09-18 13:56

<http://www.dn.se/nyheter/sverige/skelettkvinnan-skickade-julkort-till-aklagare/>

Bilaga 1

